

УДК 330.322.012

О. Шепель, асп.
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

МІЖНАРОДНІ ІНВЕСТИЦІЇ У СИСТЕМІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ СТІЙКОСТІ

Розглянуто вплив міжнародних інвестицій на економічну стійкість окремих держав та регіонів. Вплив непередбачених факторів на добробут людей залежить не лише від фізичних характеристик події чи її прямих впливів у вигляді втрати життів і матеріальних цінностей. Вплив на добробут також залежить від здатності економіки справлятися, відновлюватися та реконструюватися, а отже, мінімізувати втрати сукупного споживання. Багато типів економічних потрясінь, таких як арабське нафтове ембарго або подальші стрибки цін протягом десятиліть, ділові цикли та зміни в умовах торгівлі, часто закінчуються заявою про те, що їх наслідки були пом'якшені стійкістю. В умовах важкої економічної кризи 2008 року була розроблена нова концепція – концепція стійкості, щоб краще зрозуміти, як протистояти та допомагати економікам держав та регіонів оволодіти після рецесійних шоків. Економічна стійкість визначається як здатність економіки справлятися та відновлюватися після різноманітних потрясінь економічного, політичного чи екологічного характеру шляхом повернення до старого шляху розвитку або переходу на новий.

Ключові слова: економічна стійкість, міжнародні інвестиції, інвестиційна політика, сталий розвиток, ESG, інституційні інвестори, стале відновлення.

Постановка проблеми. Поняття стійкості продовжують пов'язувати з пом'якшенням ризиків кризи чи стихійного лиха та реагуванням на них. Іншими словами, стійкість – це те, як спільноти реагують на стреси та катастрофи, проте воно виходить за межі простого управління ризиками катастроф. Традиційно це природні або техногенні катастрофи, але в глобалізованому вимірі вони повинні включати набагато більше факторів. З огляду на події XXI століття, стреси повинні включати економічні потрясіння, такі як світова фінансова криза та зростання цін на продукти харчування, які відбулися в 2007-2008 роках, не виключенням є і пандемія COVID-2019, яка сколихнула весь світ. Ці події перевірили на стійкість як розвинені країни, так і країни, що розвиваються. Однак на додаток до зростаючої здатності країн протистояти природним катаклізмам і конфліктам, країни, що розвиваються, все більше здатні протистояти економічним і фінансовим потрясінням. Побудова стійких систем має особливе значення в країнах, що постраждали від конфліктів, і в нестабільних державах. Для того, щоб забезпечити стійкість у цих країнах, визначальними є наступні фактори:

- 1) швидкість виникнення проблем, що дестабілізують;
- 2) політична воля уряду пом'якшити економічні наслідки існування проблем;
- 3) зацікавленість громади в розвитку нових соціальних систем без наявності проблем.

У цих випадках для створення або зміцнення стійкості необхідне державне будівництво на базовому рівні. Навіть у конфліктних ситуаціях стійкість формується через програми донорів та місцевих органів влади. Стійкість є важливим аспектом досягнення довгострокового широкомасштабного економічного зростання в країнах, що розвиваються. Без зміцнення окремих компонентів забезпечення стійкості інвестиції донорів та місцевих органів влади ризикують мати короткостроковий характер та не досягти основної мети – усунення основних причин та наслідків стресу, конфліктів та потрясінь. Для досягнення успіху необхідно зміцнювати стійкість у всьому спектрі програм і проектів. Успіх різних програм та проектів полягає в розумінні динаміки в різних суспільствах на основі чого створюються стратегії стійкості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченням та дослідженням стійкості національних економік та процесу інвестування в їх системах займаються такі зарубіжні та вітчизняні вчені, як В. Савченко, К. Мартиненко, Р. Лопатюк, М. Балицька, Д. Рунде, Р. Мартін, П. Санлі, Г. Кордіна, П. Жанг, А. Волков, Л. Лосада-Роха, С. Трамсдорф, А. Монк, М. Беллоні,

М. Гізіо, С. Кордель, Н. Бакші, Т. Бастік, Т. Ніпа, С. Замуда, Р. Клоперс, Е. Ортас, Д. Монева, Р. Хавкінс та ін.

Методологія. Основними теоретичними методами, які були застосовані для дослідження національної економічної стійкості, є методи статистичного і логічного аналізу, синтезу, метод порівняння та історичний метод, альтернативний аналіз, метод групування та обстеження.

Постановка задачі. Метою даної статті є аналіз сучасної інвестиційної політики відновлення, основні рівні економічної стійкості в межах держави, програми забезпечення економічної стійкості та відновлення, а також джерела їх фінансування, основних інвесторів, виявити чинники забезпечення економічної стійкості в критичних макроекономічних ситуаціях, проаналізувати основні сучасні тенденції, які сприяють підтримці економічної стійкості, а також дослідити вплив міжнародних інвестицій на забезпечення стійкого економічного розвитку на прикладі певних держав.

Результати. Поняття стійкості, яке спочатку використовувалося в природничих науках, медицині та техніці для позначення опору ударної системи та здатності повертатися до рівноваги, згодом було перейнято та адаптовано до економіки. Економічна стійкість складається з таких основних елементів:

- стійкість: здатність економіки справлятися з шоками;
- поглинання: здатність економіки пережити потрясіння;
- відновлення: здатність економіки повертатися до свого попереднього стану;
- переорієнтація: здатність економіки структурно змінюватися та відновлювати рівновагу, вищу за рівновагу початкового стану.

До структурних факторів, що впливають на стійкість країн та регіонів належать структура економічної діяльності, і особливо промислова спадщина, структура експорту, і зокрема доступ до сильних зовнішніх ринків, кількість природних, фізичних і людських ресурсів тощо. Вузька спеціалізація в окремих сферах діяльності негативно впливає на стійкість регіонів і держав. Вимірювання економічної стійкості зазвичай здійснюється за допомогою макроекономічних показників, змін ВВП або зайнятості.

Статичну економічну стійкість визначають як здатність об'єкта чи системи підтримувати функціонування (наприклад, продовжувати виробництво) у разі шоку. Таким чином, вона узгоджується з фундаментальною економічною проблемою – ефективним розподілом ресурсів, яка загострюється в контексті катастроф. Цей

аспект трактується як статичний, оскільки його можна досягти без ремонтно-відновлювальних робіт, які впливають не лише на поточний рівень економічної діяльності, а й на її розвиток в перспективі. Іншою ключовою особливістю статичної економічної стійкості є те, що це переважно явище з боку попиту, яке залучає користувачів ресурсів (клієнтів), а не виробників (постачальників). Це стосується способів максимально ефективного використання наявних ресурсів.

Під динамічною економічною стійкістю розуміють швидкість, з якою об'єкт або система відновлюється після сильного шоку для досягнення бажаного стану. Вона включає концепцію математичної або системної стабільності, оскільки йдеться про здатність системи до відновлення. Динамічна економічна стійкість є відносно складнішою, оскільки вона передбачає довгострокову інвестиційну задачу, пов'язану з ремонтом і реконструкцією після катастрофи.

Статична та динамічна економічна стійкість пов'язані з економічними концепціями короткострокового та довгострокового періодів. У короткостроковому періоді на рівні окремого підприємства чи організації деякі продуктивні витрати є фіксованими, а в довгостроковому періоді всі витрати є змінними. Постійними витратами, як правило, є капітал – заводи й обладнання, – оскільки певна їх кількість залишається на місці, але потрібен час для ремонту чи перебудови. Змінними витратами зазвичай є праця, природні ресурси та проміжні товари, що використовуються у виробництві інших товарів, оскільки їх можна легше збільшити або зменшити за короткої час. У дуже короткостроковій перспективі всі витрати можуть залишатися постійними через складність збільшення рівномірних витрат праці чи матеріалів, що є ситуацією характерною для статичної стійкості, коли ми використовуємо наявні ресурси якнайкраще. В статті розглянуто міжнародне інвестування з метою відновлення та відбудови держав після наслідків катастроф, що характерно для динамічної економічної стійкості [1].

Глобальні збитки від стихійних лих у середньому становили майже 200 мільярдів доларів на рік протягом останнього десятиліття, що в декілька разів перевищує показники, зафіксовані наприкінці минулого століття. Через такі чинники, як зростання населення, швидка урбанізація та зміна клімату, ця тенденція продовжуватиметься, загрожуючи досягненню розвитку найбільш вразливих країн світу.

Світовий банк допомагає країнам зрозуміти, що інформація про ризики є важливим інструментом при виборі політики розумного розвитку, який надає можливість розробити політику та спрямувати інвестиції, зважені на ризики. Світовий банк співпрацює з урядами над розробкою комплексних стратегій фінансового захисту. Без фінансового захисту катастрофи можуть мати серйозні економічні та фінансові наслідки навіть у довгостроковій перспективі.

Світовий банк співпрацює з Глобальним фондом зменшення наслідків стихійних лих і відновлення для сприяння співпраці у Хіогській рамці дій. Фонд співпрацює з понад 400 представниками урядів, інвестиційних агентств, приватного сектору та громадянського суспільства, щоб побудувати світ більш стійкий до природних небезпек. Глобальний фонд підтримує країни, схильні до стихійних лих, надаючи технічну допомогу для

нарощування потенціалу, визначення інвестиційних пріоритетів та мобілізації фінансування для забезпечення стійкості до катастроф.

З 2007 року донори надали більше 300 мільйонів доларів на підтримку проектів і програм Глобального фонду зменшення наслідків стихійних лих і відновлення у більш ніж 60 країнах. Програма Японії та Світового банку щодо включення управління ризиками стихійних лих у країнах, що розвиваються, – це програма, яка фінансується Японією у 2014 році, яка допомагає інтегрувати стійкість у національне планування розвитку. [2, с. 4]

Програма між країнами Африки, Карибського басейну і Тихого океану та Європейським Союзом була започаткована в 2011 році з метою зменшення ризику стихійних лих. Дана програма фінансується Європейським Союзом і допомагає розвивати стійкість до стихійних лих і змін клімату. Обсяг фінансування складає 120 мільйонів доларів [2, с. 6].

Сучасна інвестиційна політика відновлення

Втрата динаміки зростання продуктивності прогнозувалася ще до початку кризи, викликаній коронавірусною інфекцією, а руйнівна дія пандемії, ймовірно, ще більше посилює цю тенденцію. Для виведення переходу на траєкторію "зеленого", сталого та інклюзивного розвитку потрібно вжити заходів, які забезпечать поновлення зростання продуктивності поряд із подоланням тяжких наслідків пандемії та вирішенням завдань, пов'язаних із зміною клімату. Комплексний підхід, який надасть новий імпульс зростанню продуктивності, включає заходи економічної політики, що сприяють впровадженню технологій та інновацій на підприємствах, розвитку конкуренції у сприятливому для зростання макроекономічному та інституційному середовищі, та залученню інвестицій у фізичний та людський капітал, і при цьому забезпечують захист соціально вразливих верств населення. Крім того, інвестиції в "зелену" інфраструктуру можуть полегшити досягнення цілей розвитку та підвищити стійкість до зміни клімату [3, с. 31-39].

Протягом усього періоду кризи уряди намагаються підтримувати у межах своїх можливостей населення та ділові кола своїх країн, причому у розвинених країнах на державному рівні здійснюють масштабні антикризові програми. Нині вони готуються направити нові інвестиції у пріоритетні напрями зростання, при цьому розвинені країни спрямовують державні кошти на великі інвестиційні програми відновлення, а країни, що розвиваються, спираються на альтернативні джерела фінансування, такі як банки розвитку та ініціативи із залучення іноземного капіталу. Переважна більшість коштів витрачається на інфраструктуру, сектори зростання – особливо цифрову економіку – і енергетичний перехід, у багатьох випадках з урахуванням наявних планів чи з їх прискоренням здійсненням.

У більшості країн плани інвестицій з метою відновлення виділяють на сектори інфраструктури, включаючи фізичну, цифрову та зелену інфраструктуру. Ці інвестиційні пріоритети відповідають інвестиційним потребам Цілей сталого розвитку, зачіпають сектори, в яких державні інвестиції відіграють важливішу роль, полегшуючи дії держави, а також мають високий економічний ефект мультиплікатора, важливий для стимулювання попиту.

Рис. 1. Інвестиційна політика сталого відновлення

Джерело: складено автором за [4, с. 122-131].

Інвестиційна політика сталого відновлення передбачає реалізацію цілей на двох рівнях, які включають промислову політику та вирішення проблем фінансування міжнародних проектів, пов'язаних із відновленням. Стратегічний підхід передбачає, з одного боку, підвищення економічної та соціальної стійкості для досягнення якої передбачено створення стимулів для інвестицій компаній в більш стресостійкі ланцюги поставок. З іншого боку, важливо досягнути балансування інвестицій у промисловість та інфраструктуру за рахунок заохочення і полегшення інвестування в стратегічні галузі, а також збільшення інвестицій в інфраструктуру, зелену енергетику та нові технології. Для цього уряди країн створюють стратегічні портфелі інвестиційно привабливих проектів, а також полегшують регулювання інвестиційної діяльності (див. Рис. 1).

Інфраструктурні інвестиції розглядаються як найважливіший інструмент покращення умов для економічного розвитку та створення нових робочих місць. Інвестиції в інфраструктуру – це ідеальний шлях перерозподілу ресурсів і робочої сили із стагнруючих секторів економіки в галузі, здатні забезпечити довгостроковий економічний розвиток. Однак для довготривалого економічного зростання сьогодні потрібні великі інфраструктурні інвестиції в різні галузі як виробничої, так і соціальної сфери. Наприклад, сьогодні Африка та Південна Азія несуть найбільші втрати від ненадійної інфраструктури:

- У Кампалі (Уганда) навіть помірні повені заблокували достатньо вулиць, в результаті чого більше третини жителів Кампалі не могли дістатися до лікарень протягом критичного періоду часу після невідкладної медичної допомоги.

- Танзанійські фірми зазнають збитків у розмірі 668 мільйонів доларів на рік (або 1,8 % ВВП) від відключень електроенергії та води та перебоїв у роботі транспорту. Майже половина транспортних збоїв у країні також пов'язані з повенями, і коштують країні понад 100 мільйонів доларів на рік.

- Надійний доступ до електроенергії має більш сприятливий вплив на доходи та соціальне забезпечення у Бангладеші, Індії та Пакистані. Це сприяє підвищенню доходу на душу населення, скорочує тривалість навчання для дівчат і збільшує можливості участі жінок у робочій силі. В Індії доступ до електроенергії збільшує зайнятість жінок на 12 %. Проте у більшості випадків

доступ до електроенергії залишається ненадійним. У тих місцевостях, де доступ є надійним, тобто доступним 24/7, зростання досягає 31 %.

- Східна Азія є гарячою точкою вразливості інфраструктурних активів до природних небезпек і зміни клімату: чотири країни Східної Азії входять до п'ятірки найбільших країн світу з точки зору ризику для транспортних активів і три країни входять до п'ятірки за ризиком для виробництва електроенергії.

- У Китаї 64 мільйони людей залежать від очисних споруд, які піддаються ризику землетрусу та зрідження ґрунту, і майже 200 мільйонів людей залежать від очисних споруд, які вразливі до зростання ризику повеней через зміну клімату.

- У Перу зсуви часто переривають дорожній рух, завдаючи великих збитків користувачам автошляхів. Збільшення резервування дорожньої мережі може бути ефективнішим, ніж спроби зробити дороги стійкими до зсувів. Особливо це стосується Carretera Central, стратегічного експортного маршруту для сільськогосподарської продукції [5].

Згідно з доповіддю Світового банку та Глобального фонду зі зменшення наслідків та відновлення після катастроф, у середньому чиста вигода від інвестування в більш стійку інфраструктуру в країнах з низьким і середнім рівнем доходу становитиме 4,2 трильйони доларів США, при цьому з кожного інвестованого долару можна буде отримати 4 долари прибутку [5].

Для країн, що розвиваються, стратегії промислового розвитку повинні створити життєздатний портфель інвестиційно привабливих проектів. Реалізація інвестиційних планів із метою відновлення має на мені досягнення трьох цілей: мобілізувати кошти, направити кошти на сталий розвиток та максимально збільшити позитивні ефекти даного інвестування. Ці завдання включені до Плану дій з інвестицій в Цілях сталого розвитку. Відсутність у багатьох країнах проектів, готових на початок реалізації, залишається головною перешкодою для ширшого залучення міжнародного проектного фінансування. У даний час ризик полягає в тому, що за відсутності проектів, які пройшли етапи розробки, техніко-економічного обґрунтування та узгодження, освоєння коштів інвестиційних фондів відновлення пов'язане з тривалими затримками.

Для виконання передбачених цілей здійснюється рефінансування для підтримки вже розпочатих проєктів, визначається націленість фондів відновлення на фінансування високоєфективних проєктів і підтримку країн, що розвиваються, де активно протидіють зростанню вартості фінансування проєктів задля розвитку можливості освоєння коштів та забезпечення ефективності управління для підтримки високих стандартів у сфері екології, соціального забезпечення та управління. Інструментами виконання даної політики виступають інноваційні фінансові інструменти, спрямовані на державний сектор для мобілізації приватних коштів, використання інструментів змішаного фінансування, підписання регіональних угод про інвестування, створення агенцій сприяння іноземному інвестуванню в Цілях сталого розвитку, розподіл на зони, кластери та інкубатори Цілей сталого розвитку для розширення можливостей освоєння інвестицій.

Встановлення урядами в усіх країнах світу завдання "відбудувати краще, ніж було" та програм суттєвого відновлення, які приймаються багатьма з них, здатні стимулювати інвестиції у стійке зростання. Мета повинна полягати в тому, щоб відновлення було стійким і щоб його переваги поширювалися на всі країни та на всіх людей.

Стійкість країн починається зі стійкості міст

Розвиток стійкості міст полягає у покращенні спроможності міст і селищ, а також їх взаємозалежних систем, таких як енергетика, доступ до водопостачання та транспорту адаптуватися до гострих і хронічних ризиків, пов'язаних зі зміною клімату, та зміцнити їх здатність до подолання наслідків несприятливих подій. Це вимагає інтеграції заходів щодо пом'якшення кліматичних потрясінь із плануванням та забудовою міста.

За даними Світового банку, майже 90 відсотків міського розвитку в країнах, що розвиваються, відбувається поблизу зон, схильних до небезпеки, і до 2050 року четверо з п'яти людей, які живуть у Східній та Південно-Східній Азії, постраждають через підвищення рівня моря. В країнах з низьким і середнім рівнем доходу прямий збиток від штормів, повеней, землетрусів і природних небезпек енергетичній та транспортній інфраструктурі становить 18 мільярдів доларів США на рік. Ступінь економічних втрат від кліматичних ризиків і катастроф є величезним навіть у розвинених країнах. За даними Об'єднаного дослідницького центру ЄС, масштаби збитків інфраструктури від зміни клімату в Європі наразі становлять майже 11,1 мільярда доларів. За прогнозами, до 2050 року цей показник зросте до 23,1 мільярда доларів. Нерозповсюджені інвестиції у стійкість міст можуть призвести до бідності понад 77 мільйонів людей у всьому світі до 2030 року, а середньорічні збитки становитимуть 300 мільярдів доларів [6].

Оскільки міста по всьому світу стикаються з більш гострими кліматичними подіями, глобальними пандеміями, гуманітарними кризами та іншими потрясіннями, зростає увага до потреби стійкості міст. Міста повинні забезпечити достатньо їжі та води для підтримки зростаючого населення, планувати адаптацію і пом'якшення наслідків зміни клімату та будувати привабливі міські центри. Фінансування проєктів у містах, спрямованих на розвиток їх стійкості, – завдання не з легких. Багато банків, фінансових установ та приватних компаній мають проблеми з інвестуванням у допоміжні заходи через брак інформації та потенційні пов'язані з цим ризики [6].

Стійкість міст переважно фінансується за рахунок державного фінансування. Міжнародні та національні фонди адаптації та стійкості недостатньо значні, щоб

покрити витрати на кліматозахисну інфраструктуру, тому фінансування автономії на рівні міст є життєво важливим. Урядові органи створюють на міському рівні корпусний пул, який підтримує діяльність як по відновленню, так і по зміцненню стійкості. Деякі країни, як-от Малаві, мають спільне фінансування з боку місцевих і федеральних урядів, що забезпечує подвійний дивіденд підзвітності та ефективності. Залучення приватних інвестицій є обов'язковим, хоча це часто відбувалося повільно через відсутність стандартів ефективності моніторингу та оцінки. Стандартизована матриця моніторингу та оцінки ефективності є важливою, оскільки її можна використовувати для відстеження фінансових потоків для стійкості інфраструктури та кліматичної стійкості [7].

Фінансування стійкості вимагає інновацій у мобілізацію внутрішніх ресурсів і доступу до приватного капіталу, а також кращого розуміння витрат і прибутків. Інноваційні моделі фінансування дозволяють містам залишатися гнучкими, коли відбуваються зміни або катастрофи, сприяючи більш ефективним рішенням з меншими та частими інвестиціями. Питання стійкості міст є одним із все більш актуальних для Групи Світового банку і повністю відповідає цілям розвитку. Інвестиційні рішення, прийняті зараз, матимуть величезні наслідки для розвитку в майбутньому і виявляться вирішальними для запобігання замиканню міст на шляхах несталого розвитку або впливу все більш інтенсивних і частих міських потрясінь і шоків. Інвестування в стійкість міст має вирішальне значення для припинення крайньої бідності до 2030 року та сприяння спільному процвітання. Інвестиції в стійкість міст, орієнтовані на зменшення бідності, мають на меті досягнення таких цілей:

- захист досягнень розвитку, щоб міські жителі знову не опинялись на межі бідності після потрясінь і стресів;
- підвищення стійкості бідних домогосподарств і громад і, отже, покращення становища для виходу з бідності;
- зміцнення міської економіки, яка може розвиватися за рахунок капіталу.

Основні завдання інвестицій з метою забезпечення стійкості міст включають: сприяння гармонізації підходів та інструментів, доступних для того, щоб допомогти містам оцінити свої сильні сторони, вразливість і вплив безлічі природних і техногенних загроз із метою підвищення їх стійкості; стимулювання доступу до існуючих та інноваційних механізмів фінансування, включаючи інструменти, що ґрунтуються на ризиках, щоб зменшити вплив і вразливість до потрясінь та підвищити адаптаційний потенціал міст; і підтримку розвитку потенціалу міст для досягнення їхніх цілей шляхом сприяння прямому обміну передовим досвідом та покращенню знань [8].

У країнах із низьким і середнім рівнем доходу швидка урбанізація, як правило, пов'язана зі швидким економічним зростанням. Це, у свою чергу, призводить до більшої концентрації людей, активів та економічної діяльності в міському середовищі. Міста в країнах, що розвиваються, часто приносять набагато більшу частку ВВП, ніж населення країни.

Однак економічний успіх міста не обов'язково призводить до більшої стійкості. У багатьох містах, які швидко розвиваються, немає ні необхідної інфраструктури та послуг, ні заходів щодо планування та управління землекористуванням, які ґрунтуються на ризиках, необхідних для захисту всіх їхніх мешканців, активів та діяльності. Аналогічно, економічно успішне місто не обов'язково має ознаки здорового, інклюзивного чи стійкого міста. У

багатьох країнах із низьким і середнім рівнем доходу міста зазвичай характеризуються нерівним доступом до міського простору, інфраструктури, послуг та безпеки. Це породжує нові моделі ризику, особливо в поселеннях з недостатньою або відсутньою інфраструктурою та соціальним захистом та високим рівнем деградації навколишнього середовища.

Група Світового банку надає довгострокове, пільгове та непільгове фінансування урядам, зацікавленим в інвестиціях у розвиток міст. Вона пропонує таке фінансування як на пільгових, так і на непільгових умовах через Міжнародний банк реконструкції та розвитку, а також Міжнародну асоціацію розвитку.

Програма стійкості міст (City Resilience Program (CRP)) Групи Світового банку, заснована в червні 2017 року, дає містам можливість здійснювати інвестиції, які підвищують стійкість до клімату та ризиків стихійних лих, а також отримати доступ до фінансування, необхідного для забезпечення реалізації цих інвестицій. Глобальна потреба в інвестиціях у міську інфраструктуру становить понад 4,5 трильйона доларів на рік, з яких, за оцінками експертів Групи Світового банку, від 9 до 27% коштів необхідно виділити на те, щоб зробити цю інфраструктуру стійкою до викидів забруднюючих речовин та змін клімату. Значна частка цих коштів має припадати на міста країн, що розвиваються. Наприклад, у країнах Африки на південь від Сахари потреби у видатках на інфраструктуру (включаючи капітал, експлуатацію та обслуговування) коливаються від 37 % від ВВП у слабких країнах із низьким рівнем доходу до 10 % у країнах із середнім рівнем доходу [9, с. 25].

Проте існують серйозні перешкоди, які стримують мобілізацію приватного капіталу для здійснення нових інвестицій у стійкість міст. Аргумент про те, що містам у країнах, що розвиваються, просто потрібен доступ до глобальних ринків капіталу, щоб інвестувати в діяльність, яка підвищує стійкість, не визнає, що багато з цих міст обмежені іншими факторами, які зменшують їхній доступ до кредитів та інвестицій в інфраструктуру для адаптованих до клімату міст. Серед таких перешкод виділяють відсутність спроможності уряду, брак довіри приватного сектору, проблеми під час підготовки інфраструктурних проектів, складність фінансових систем [9, с. 37].

Світовий банк має на меті профінансувати частину запланованого розширення своєї Програми під назвою "Стієкі міста", залучаючи 25 мільярдів доларів на рік додаткового капіталу, що має принести користь одному мільярду людей у 500 містах та вивести 50 мільйонів людей із бідності. Ця сума є значно вищою порівняно з приблизно 2 мільярдами доларів, які Група Світового банку щорічно інвестує у міську стійкість [10, с. 44].

У співпраці з приватним сектором та іншими партнерами з розвитку розробляються інноваційні механізми фінансування для підтримки інвестицій у стійку інфраструктуру. Розробляється методологія впровадження низьковуглецевого та стійкого планування капітальних інвестицій у містах, а також проводиться навчання для міст, які беруть участь у програмах Міських академії кредитоспроможності.

Міжнародна асоціація розвитку (МАР) надає фінансування країнам з низьким рівнем доходу на умовах зі значно нижчими відсотковими ставками та, як правило, довшим пільговим періодом, ніж доступний на ринку приватних фінансів. Такі умови дають можливість інвестувати в міську стійкість. МАР часто нараховує невеликі відсотки або взагалі не нараховує, а періоди погашення можуть розтягнутися на 25-38 років, включаючи пільго-

вий період від 5 до 10 років. Протягом останніх п'яти років МАР надала фінансування 14 країнам на 47 проектів стійкості міст на суму 4,54 мільярди доларів США. Прикладом інвестиції у розвиток міст, що фінансуються МАР, є проект підтримки міст Бангладешу (182 мільйони доларів США). Метою розробки проекту є посилення спроможності уряду Бангладешу реагувати на надзвичайні події та посилення систем для зменшення вразливості майбутнього будівництва будівель до потенційних катастроф у Даці та Силеті [9, с. 48].

Міжнародний банк реконструкції та розвитку (МБРР) пропонує фінансування країнам із середнім рівнем доходу та деяким кредитоспроможним урядам із низьким рівнем доходу за ринковою процентною ставкою. Хоча країни із середнім рівнем доходу можуть брати позики на непільгових умовах, вони все ще менш дорогі та мають довший пільговий період, ніж комерційні позики. Протягом останніх п'яти років МБРР надав фінансування 28 країнам на 31 проект зі стійкості міст на суму 4,76 мільярди доларів США. Прикладом фінансованих інвестицій МБРР у розвиток міст є Стамбульський проект зі зменшення сейсмічного ризику (400 мільйонів доларів США). Проект спрямований на покращення готовності міста до потенційного землетрусу, підвищення інституційного та технічного потенціалу для ліквідації наслідків стихійних лих та реагування на надзвичайні ситуації, зміцнення критичних громадських об'єктів для стійкості до землетрусу та підтримки заходів для кращого дотримання будівельних норм. Важливо, що цей вид проекту дозволив уряду отримати додаткові 1,5 мільярда євро від інших міжнародних фінансових установ, включаючи Європейський інвестиційний банк, Ісламський банк розвитку, Банк розвитку Ради Європи та Кредитний інститут реконструкції Німеччини [9, ст. 107-109].

Інвестування в стійкість – це інвестування в сталий розвиток

Останнім часом дедалі більшої популярності набувають так звані "зелені" інвестиції – це традиційні інструменти інвестування, в яких базовий бізнес залучається до операцій, спрямованих на покращення навколишнього середовища. Він може варіюватися від компаній, які розробляють технології альтернативної енергетики, до компаній, які мають найкращі екологічні практики. Дані інвестиції здійснюються в проекти, які дають змогу не лише заробити, а й не чинити негативного впливу на навколишнє середовище. Перехід на "зелені" інвестиції має велике значення у боротьбі зі зміною клімату, скороченням викидів парникових газів, забрудненням води, вирубуванням лісів та сприяє сталому розвитку навколишнього природного середовища [11].

Не менш важливою є "синя" економіка, яка передбачає інвестиції в технології, які мають в теперішньому часі переваг як в майбутньому, так і в теперішньому часі. Вона передбачає безвідходне виробництво та максимально можливе використання виробничих потужностей та природних ресурсів. На відміну від зеленої економіки, капіталовкладення синьої економіки не є значними, проте соціальні та екологічні вигоди сприяють отриманню значного позитивного ефекту вже в теперішньому часі і на майбутнє. Таким чином, інвестиції в зелену та синю економіку, а також в інфраструктуру та внутрішні послуги мають великий потенціал отримання довгострокових позитивних ефектів [12].

Основними перешкодами, що обмежують інвестиції для досягнення стійкості національних економік країн, що розвиваються, є відсутність потенціалу державної влади для планування, фінансування та реалізації про-

ектів стійкості, проблеми з підготовкою проектів, включаючи високі початкові витрати, і відсутність довіри приватного сектора.

До зелених інвестицій зазвичай відносять такі інструменти залучення капіталу, як "зелені" облігації, позики, "зелену" сек'юритизацію тощо. ОЕСР виділяє наступні приклади таких інвестицій: індекси зеленого капіталу, такі як FTSE4Good, S&P Global Eco Index та S&P Global Water Index; зелені облігації, такі як облігації Європейського інвестиційного банку, пов'язані з кліматичною обізнаністю, шведські SEB Green Bonds та швейцарські Credit Suisse, зелені облігації Світового банку/Міжнародної фінансової корпорації; а також альтернативні інвестиції в екологічно прийнятну нерухомість, наприклад такі, що покращують енергоефективність, зменшують викиди вуглекислого газу або передбачають переробку [13].

Інвестиційні фонди Австрії, Франції, Нідерландів та Швеції вклали близько 30 % своїх активів в зелені акції. Частка зелених акцій в потфелі голландського пенсійного фонду PMT становила приблизно 30% його портфеля в 2017 році. Категоризація всього портфеля акцій, зазначеного на біржі як зелений, є результатом того, як він враховує фактори ESG у всіх своїх інвестиційних рішеннях, включаючи нові інвестиційні стратегії, мандати продуктів та інвестиційні пропозиції. Французький пенсійний фонд ERAFP застосовує найкращий у своєму класі підхід ESG до всіх зобов'язань щодо акціонерного капіталу в 27,5 % свого загального портфеля [14].

Крім зелених облігацій та зелених акцій, деякі фонди також здійснюють альтернативне зелене інвестування в проекти з відновлюваної енергії та екологічно чистих технологій. Шведський пенсійний фонд AP2 вклав 12,1 % від загального обсягу свого інвестиційного портфеля в зелені інвестиції, а саме у відновлювані джерела енергії та кліматичні рішення. Інший шведський пенсійний фонд AP7 повідомив про невеликий розподіл коштів на чисті технології, які він визначив як нові екологічно вдосконалені бізнес-моделі та технічні інновації, які дозволяють використовувати природні ресурси більш ефективно та відповідально. Фонд також повідомив, що планує збільшити видатки на чисті технології протягом наступних кількох років [15].

На відміну від попередніх економічних спадів, інвестиції у зміну клімату та перехід на відновлювальну енергетику показали хороші результати під час кризи Covid-19 та під час економічного спаду, пов'язаного з кризою. Виділяють такі чинники, які пояснюють цю стійкість:

1. *Сильніша фінансова та політична підтримка, ніж під час попередніх рецесій*, оскільки економіка відновлюваної енергії зараз набагато сильніша, і саме звичайні енергетичні проекти зазнають скорочень, чого не спостерігалось ще 10 років тому. На додаток до більш надійного фінансового середовища спостерігається значне зелене фіскальне стимулювання, яке забезпечує подальшу підтримку капіталу. Розвинені країни активно фінансують дану галузь, наприклад, поряд із великими європейськими країнами, Південна Корея прагне витратити 9,3 млрд дол. США на відновлювані джерела енергії до 2025 року і ще 1 млрд дол. США на електромобілі. Значна частина інвестицій Китаю в нову інфраструктуру в розмірі 1,7 трлн дол. США спрямована на енергетичний сектор.

Однак ризики все ще залишаються, особливо зважаючи на те, що наслідки економічного уповільнення та

рецесії все ще проявляються. Хоча інвестиції в традиційну енергію були першими, які скоротилися під час цього сповільнення, тривала пандемія та пов'язана з нею слабкість попиту на електроенергію та використання транспорту можуть змусити інвесторів стати більш обережними щодо відновлюваних джерел енергії;

2. *Попит на технології чистої енергії виявився надзвичайно стійким*: зросли продажі гібридів і електромобілів, тоді як продажі звичайних автомобілів різко впали. Європейські автовиробники надають перевагу продажам електромобілів, щоб уникнути штрафів за викиди. Поряд з електромобілями, такий же високий попит спостерігається на ринку сонячної енергії в США;

3. *Корпорації активізували свої зобов'язання*: компанії продовжують посилювати свої зобов'язання щодо декарбонізації власних операцій. Більше 450 компаній прийняли цілі щодо скорочення викидів. Понад 250 компаній взяли на себе зобов'язання використовувати 100 % відновлювану енергію до 2028 року. У липні 2021 року компанія Apple оголосила своєю ціллю зробити весь свій ланцюжок поставок вуглецевою нейтральним до 2030 року. Microsoft пішла ще далі, пообіцявши до 2030 року виключити викиди вуглецю в атмосферу і усунути всі можливі викиди вуглецю до 2050 року. Unilever оголосила про план досягнення нульових викидів у власних операціях і в ланцюжку поставок до 2039 року, також компанія виділяє 1 млрд євро на заміну компонентів на основі вичерпного палива у своїх продуктах альтернативними, безпечними для клімату;

4. *Covid-19 прискорив зміну комбінації електроенергії*: частка відновлюваних джерел енергії в енергетичному балансі істотно зросла в міру зменшення попиту на традиційну електроенергію. Це пов'язано з відносним пріоритетом дешевої відновлюваної енергії в більшості енергетичних систем. У Китаї вперше за всю історію обсяг виробленої вітрової та сонячної енергії перевищив 10 % від загального виробництва, оскільки відновлювані джерела енергії мали пріоритет над енергетичним вугіллям;

5. *З'явилися нові технології*: водень є одним з небагатьох джерел палива, яке дозволяє здійснювати діяльність з нульовими викидами в різноманітних секторах, таких як важкі промислові процеси, виробництво та авіація. Його поява є важливим кроком на шляху до чистих нульових викидів. Інновації в енергетичному просторі прискорюються, активно проваджуються такі пристрої, як плавучі берегові вітряки, морські сонячні батареї, проточні батареї та пристрої для ядерного синтезу;

6. *Економіка продовжує вдосконалюватись із меншими витратами та більшою ефективністю*: підвищення ефективності технологій, а також зниження витрат, продовжує стимулювати інвестиції у відновлювані джерела енергії. Спостерігається тенденція до падіння вартості проектів відновлюваної енергії та її зберігання;

7. *Неоднозначні переваги мобільності населення*: незважаючи на те, що під час пандемії попит на велосипеди зріс, подорожі автобусним, залізничним та авіаційним транспортом сильно постраждали, оскільки значно зменшився пасажиропотік [16].

Інвестування є джерелом досягнення цілей, які виходять за межі грошової віддачі. Хоча інвестори завжди повинні бути зосереджені на досягненні найкращих результатів, все більше з них ставлять за мету, щоб їхні інвестиції були вкладені в компанії, які мають позитивний вплив на навколишнє середовище та суспільство.

Акцент на відповідальність та екологічність – запорука стійкості національних економік

В останні роки тренд на відповідальність та екологічність поширився і на сферу інвестицій. Внаслідок

цього виникло поняття ESG. Бізнес, який претендує на хорошу ESG-оцінку, має відповідати стандартам розвитку у трьох категоріях: соціальної, управлінській та екологічній (див. рис. 2).

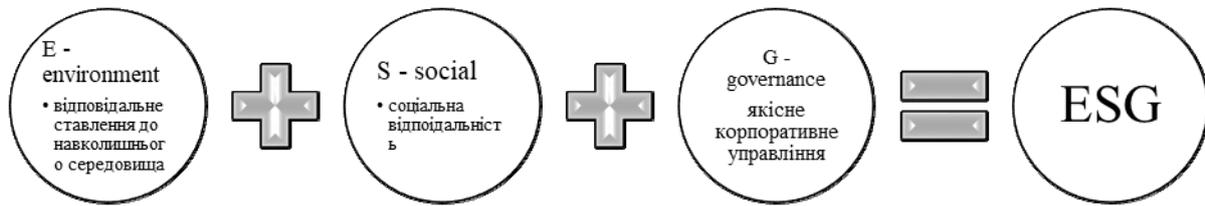

Рис. 2. Складові ESG

Джерело: складено автором.

Екологічні принципи визначають, наскільки компанія дбає про навколишнє середовище і як намагається скоротити збитки, які завдають екології.

Соціальні принципи показують ставлення компанії до персоналу, постачальників, клієнтів, партнерів та споживачів. Щоб відповідати стандартам, бізнес повинен працювати над якістю умов праці, стежити за гендерним балансом, а також інвестувати у соціальні проекти.

Управлінські принципи торкаються якості управління компаніями: прозорість звітності, зарплати менеджменту, здорова обстановка в офісах, відносини з акціонерами, антикорупційні заходи [17].

Зелені фінансові ринки швидко ростуть у всьому світі. З 2015 року активи фондів з екологічними, соціальними та управлінськими обов'язками зросли на 170 %. Сума непогашених зелених облігацій Єврозони за той же період зросла у сім разів. Враховуючи ризики фінансової стабільності, пов'язані зі зміною клімату, даного роду інвестування спрямоване на розуміння ефективності таких продуктів та їх потенціал для екологізації економіки. Воно зосереджується на стійкості фондів ESG та відсутності послідовного "зеленого" плану. Нижча дохідність зелених облігацій порівняно зі звичайними облігаціями з подібним профілем ризику відображає той факт, що зелені проекти не отримують прибутків від дешевшого фінансування.

Фактори ESG мають суттєвий вплив на довгостроковий ризик і віддачу інвестицій, і включаються в стратегії зменшення ризиків, дотримання вимог та інвестицій. Інвестори також використовують критерії ESG як основу для оцінки компаній, перевірки інвестицій та оцінки ризику при прийнятті інвестиційних рішень.

Переважає більшість компаній з сильною політикою ESG витримала поточний коронавірусний шторм краще, ніж ті, у кого такої політики немає. Компанії з вищими рейтингами ESG показали помітно кращі результати та були більш стійкими під час спалаху пандемії коронавірусу порівняно з компаніями з нижчими рейтингами ESG. Насправді останнім часом компанії з сильними стандартами ESG часто перевершують свою попередню ефективність, оскільки погане управління ризиками та корпоративне управління часто пов'язані зі слабкими фінансовими показниками. У результаті багато інвесторів досі, і все частіше, просять компанії впроваджувати політику ESG. Стійкість є ключовим фактором інвестування, тому компанії, орієнтовані на ESG, доводять, що

вони одночасно прибуткові в довгостроковій перспективі і відповідають цінностям інвесторів [18, с. 4].

Інвестори Єврозони звернулися до фондів ESG з початку коронавірусу. Сукупна схильність секторів Єврозони до коштів ESG зросла на 20 % за останній рік. Домогосподарства та страхові та пенсійні фонди володіють понад 60 % фондів ESG Єврозони. У першому кварталі 2020 року фінансові установи та домогосподарства Єврозони скоротили свої частки в фондах, не пов'язаних із ESG (зменшення на 1-8 %, залежно від сектора власників) на користь фондів ESG (збільшення на 4-10 %). Передбачувана вища стійкість потоків коштів ESG під час ринкових потрясінь може відображати більш стабільну та віддану базу інвесторів, а також менший вплив на сектори з низькою ефективністю, такі як енергетика. Однак, хоча Європейська комісія обговорює екомаркування ЄС для роздрібних фінансових продуктів, наразі не існує нормативного визначення фондів ESG, що створює потенціал для так званого "зеленого відмивання" [19].

Станом на 31 серпня 2021 року було складено рейтинг компаній, які відповідають критеріям ESG, складений на основі даних, наданих Investor's Business Daily (IBD) та Dow Jones. Компанії було розподілено за категоріями послуг, які вони надають [20] (див. табл. 1).

Фонди ESG – це взаємні фонди, класифіковані за принципами ESG (екологічні, соціальні та управлінські). Фонди ESG інвестують у компанії, які прагнуть мати стійкий і соціальний вплив у світі. Фонди ESG не є індивідуальними акціями. Вони являють собою сукупність активів кількох компаній, згрупованих разом. Купівля фонду, а не окремих акцій, може зменшити ризик, оскільки фонд володіє акціями багатьох компаній, а не лише однієї.

Фонди ESG можуть не тільки зрівнятися з традиційними фондами за ефективністю, але й часто перевершують їх. Що стосується ризику, то дослідження Інституту сталого інвестування Морган Стенлі за 2019 рік з порівняння стійких та традиційних фондів з 2004 по 2018 рік показало, що загалом стійкі фонди постійно демонструють менший ризик зниження активності, ніж традиційні фонди. І хоча деякі фонди ESG є відносно новими, вони змогли показати високу ефективність і стійкість як на стійких, так і на схильних до волатильності ринках.

Таблиця 1. Рейтинг компаній, які відповідають критеріям ESG, 2021 рік

Сектор економіки	Провідні компанії
Споживчі товари	Gildan Activewear Nike Vista Outdoor
Фінанси	Metropolitan Bank Moelis Artisan Partners
Охорона здоров'я	Qiagen Thermo Fisher Eli Lilly
Промислові підприємства	Linde Xylem Sherwin-Williams
Видобуток корисних копалин	West Fraser Timber Arcelor Mittal Steel Dynamics
Роздрібна торгівля	Five Below Yum! Brands Asbury Automotive
Послуги (комерційні, роздрібні)	Accenture IHS Markit Motorola
Технології	Microsoft Texas Instruments Salesforce.com
Транспортування	J.B. Hunt Matson Stellantis

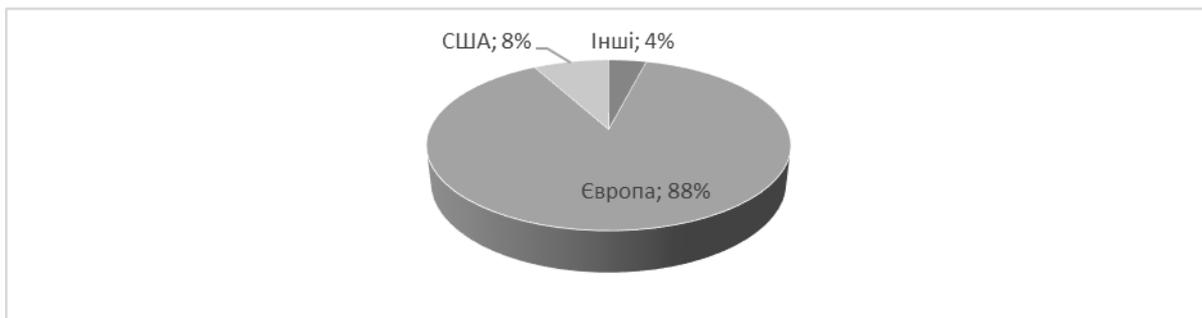
Джерело: складено автором за [21].

Дослідження стійкості фондів ESG незалежної інвестиційної дослідницької компанії Morningstar показало, що під час стабільної ринкової обстановки фонди працюють досить добре. А коли відбувся значний спад і спостерігалась нестабільність на ринках, ці фонди загалом перевершили показники традиційних фондів [21].

Активи фонду ESG мають стійку тенденцію до зростання, завдяки запуску нових продуктів, притоку грошей та ребрендингу фондів. За даними Morningstar Direct, активи глобального фонду ESG у вересні 2021 року

зросли до 3,9 трлн дол. з 1,65 трлн дол. наприкінці 2020 року та 1,28 трлн дол. наприкінці 2019 року.

У вересні 2021 року активи, які керуються ESG у США досягли 330 млрд дол., що на 39 % більше, ніж наприкінці 2020 року. Зростання було зумовлено значним інтересом до питань ESG після пандемії коронавірусу та руху Black Lives Matter. У Європі, де індустрія ESG більш розвинена, станом на вересень 2021 року активи стійких фондів становили 3 432 млрд дол. [21].

Рис. 3. Концентрація активів фондів ESG в 2021 р.

Джерело: складено автором за [21].

У 2020 р. в США запущено 71 новий фонд ESG. Загалом, кількість фондів ESG у США зросла до 484 станом на вересень 2021 року. Це збільшення включає фонди, які змінили свій інвестиційний фокус, щоб стати стійкими, як-от USAA Sustainable World Fund у розмірі 1,4 млрд дол. 60 % активів ESG у США активно керуються, але частка активних фондів швидко скорочується [22].

У січні 2022 року десять найбільших взаємних інвестиційних фондів США керували активами понад 104 млрд дол. За опитуванням, проведеним Morgan Stanley, 79 % інвесторів США і 99 % міленіалів зацікавлені в стійкому інвестуванні. Зміна клімату є найважливішою проблемою ESG, яку розглядають розпорядники грошей. Інвестиції в цю галузь складають 4,2 трильйона доларів активів, які керуються стабільно [21] (див. табл. 2).

Таблиця 2. Найбільші ESG фонди США, 2022 р.

Фонд	Обсяг активів, млрд. дол. США	Тип фонду
Parnassus Core Equity Fund	32.3	пайовий фонд – США
Vanguard FTSE Social Index Fund	16.1	пайовий фонд – США
Parnassus Mid-Cap Fund	8.7	пайовий фонд – США
TIAA-CREF Social Choice Equity Fund	7.8	пайовий фонд – США
Brown Advisory Sustainable Growth Fund	7.4	пайовий фонд – США
TIAA-CREF Core Impact Bond Fund	7.3	фонд з фіксованою дохідністю – США
Putnam Sustainable Leaders Fund	6.8	пайовий фонд – США
Calvert Equity Fund	6.4	пайовий фонд – США
DFA U.S. Sustainability Core 1 Portfolio	5.9	пайовий фонд – США
Parnassus Endeavor Fund	5.4	пайовий фонд – США

Джерело: складено автором за [22].

Хоча інвестування ESG самостійно не може вирішити проблеми зміни клімату, соціальної несправедливості та нерівності доходів, підтримка компаній, які активно працюють над вирішенням цих проблем, є сприятливою для підтримки стійкості національних економік. Інвестування ESG – це стратегія, яка спрямовує інвестиції компаніям, які відповідають суворим екологічним, соціальним стандартам та стандартам управління. Інвестування в найкращі взаємні фонди ESG, індексні фонди та біржові фонди може допомогти підтримати відповідальну корпоративну поведінку без шкоди для продуктивності або надмірних комісій.

Висновки. Після фінансової кризи 2008 року та багатьох катастроф природного характеру багато компаній та міжнародних організацій інвестують у стійкість. Очікуване збільшення частоти та серйозності впливів і пов'язана з цим висока вартість непередбаченої демонструють зростаючу цінність інвестиції у стійкість. Велика кількість досліджень чітко показує, що окупність інвестицій у стійкість є значною, і, в деяких випадках, у десять або більше разів перевищує вартість усунення цих ризиків.

Міжнародні організації та інвестиційні фонди, як на регіональному, так і на глобальному рівнях, у країнах, схильних до стихійних лих, роблять новий акцент на підготовці та адаптації національних економік до того, щоб вони могли залишатись стійкими під час та після дії непередбачених обставин. Інвестиції в стійкість, як результат, спричиняють зменшення людських страждань і меншу кількість втрачених життів, ніж просте вливання ресурсів на допомогу та відновлення після катастроф. Дослідники розробили складну економічну модель, щоб порівняти наслідки інвестування в стійкість із ефектами простого надання допомоги у разі стихійних лих. Їх результати показали, що країни, схильні до стихійних лих, отримують лише помірну користь від самостійного державного фінансування більшого обсягу коштів на адаптацію, тому міжнародна допомога має вирішальне значення. Економісти вважають, що такі міжнародні інвестиції та допомога в підтримці стійкої економічної інфраструктури можуть дати вражаючі результати.

Список використаних джерел

1. Runde D. Resilience: A Critical Framework for Development [Electronic source] / D. Runde, C. Savoy // Center for Strategic and International Studies. – 2014. – Access mode: <https://www.csis.org/analysis/resilience-critical-framework-development> (дата звернення: 25.12.2021).
2. Investing in resilience – Sendai – [Electronic source] / World Bank Group. – 2015. – 8 p. – Access mode: https://www.gfdrr.org/sites/default/files/publication/Investing-in-Resilience_1.pdf (дата звернення: 28.12.2021).
3. Світовий банк, 2021 рік. "Конкуренція та відновлення підприємств після пандемії COVID-19". Доповідь про економіку регіону Європи та Центральної Азії, осінь 2021 року. Світовий банк, Вашингтон, округ Колумбія.
4. World investment report. Investing in sustainable recovery. // e United Nations Conference on Trade and Development. – 2021. – С. 280.

5. \$4.2 Trillion Can Be Saved by Investing in More Resilient Infrastructure. // World Bank Report Finds. – 2019. – № 204.

6. Trommsdorff C. Rethinking investment in urban resilience / C. Trommsdorff, L. Andrews, A. Sridhar. // IWA. – 2017.

7. Why Urban Climate Resilience Matters? Breadcrumb [Electronic source] // Coalition for Disaster Resilient Infrastructure. – 2020. – Access mode: <https://cdri.world/blogs/why-urban-climate-resilience-matters> (дата звернення: 28.12.2021).

8. Resilient cities: towards inclusive and sustainable urban development [Electronic source] // Wehubit. – 2021. – Access mode: <https://www.wehubit.be/en/resilient-cities-towards-inclusive-and-sustainable-urban-development> (дата звернення: 29.12.2021).

9. INVESTING IN URBAN RESILIENCE. Protecting and Promoting Development in a Changing World [Electronic source] // The World Bank. – 2015. – Access mode: <https://www.gfdrr.org/sites/default/files/publication/Investing%20in%20Urban%20Resilience%20Final.pdf>.

10. World Bank: Investing in Urban Resilience Can Save the World's Cities Billions Each Year and Keep Millions out of Poverty [Electronic source] // World Bank. – 2016. – Access mode: <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2016/10/12/world-bank-investing-in-urban-resilience-can-save-the-worlds-cities-billions-each-year-and-keep-millions-out-of-poverty> (дата звернення: 04.01.2022).

11. Green Investment [Electronic source]. – Access mode: <https://wgeco.org/green-investment/> (дата звернення: 30.12.2021).

12. Гуціна А. Порівняльна характеристика концепцій "зеленої" та "синьої" економіки [Electronic source]. / Гуціна Анна // International Electronic Scientific Journal "Science Online" – Access mode: <https://nauka-online.com/ua/publications/ekonomika/2019/12/porivnyalna-harakteristika-kontseptsiy-zelenoyi-ta-sinoyi-ekonomiki/> (дата звернення: 30.12.2021).

13. OECD (2019a), Annual Survey of Large Pension Funds and Public Pension Reserve Funds.

14. IEA (2020), World Energy Investment 2020, [Electronic source] // International Energy Agency. – 2020. – Access mode: <https://www.iea.org/reports/world-energy-investment-2020> (дата звернення: 25.12.2021).

15. OECD (2019b) Reference Note on Environmental and Social Considerations in Quality Infrastructure.

16. Monk A. Reasons behind the resilience of "green" investments in the pandemic / A. Monk, I. Hervey-Bathurst. // Schroder Investment Management Australia Limited. – 2020.

17. Top 6 ESG investing trends in 2021 [Electronic source] // Refinitiv. – 2021. – Access mode: <https://www.refinitiv.com/perspectives/future-of-investing-trading/top-6-esg-investing-trends-in-2021/> (дата звернення: 05.01.2022).

18. ESG roadmap to resilience: How to Innovate and Thrive During a Global Crisis. // Adec Innovations. – 2020. – №720. – С. 10.

19. The performance and resilience of green finance instruments: ESG funds and green bonds / [M. Belloni, M. Giuzio, S. Kördel та ін.]. // Financial Stability Review. – 2020.

20. IBF Names the 100 Best ESG Companies of 2021 [Electronic source] // Investor's Business Daily. – 2021. – Access mode: <https://www.bloomberg.com/press-releases/2021-10-25/ibf-names-the-100-best-esg-companies-of-2021> (дата звернення: 08.01.2022).

21. Benson A. Best ESG Funds: High-Rated and Low-Cost Options [Electronic source] // Alana Benson // INVESTING. – 2021. – Access mode: <https://www.nerdwallet.com/article/investing/best-esg-funds> (дата звернення: 06.01.2022).

22. The Top ESG and Sustainable Investing Statistics [Electronic source] // SustainFi. – 2022. – Access mode: <https://sustainfi.com/articles/investing/esg-statistics/> (дата звернення: 08.01.2022).

23. Chatterjee A. Bringing Institutional Investors into the Race to Achieve the Sustainable Development Goals [Electronic source] // Arup Kumar Chatterjee // Asian Development Blog. – 2021. – Access mode: <https://blogs.adb.org/blog/bringing-institutional-investors-race-achieve-sustainable-development-goals> (дата звернення: 05.01.2022).

Надійшла до редколегії 07.09.22

O. Shepel, Assistant Professor
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

INTERNATIONAL INVESTMENTS IN THE NATIONAL ECONOMIC RESILIENCE SYSTEM

In the last three decades international production and promotion of investment in export-oriented manufacturing industries served as a pillar of development and industrialization strategies of most countries. Investments aimed at the use of factors of production, resources and cheap labor retain their importance until now, but the opportunities for attracting such investments are narrowing. It requires rebalancing towards growth based on domestic and regional demand and services.

Concepts of resilience continue to be associated with crisis or disaster risk mitigation and response. In other words, resilience is how communities respond to stresses and disasters, but it goes beyond simple disaster risk management. Traditionally, these are natural or man-made disasters, but in the globalized dimension, they must include many more factors. Given the events of the 21st century, stresses should include economic shocks such as the global financial crisis and the rise in food prices that occurred in 2007-2008, and the COVID-2019 pandemic, which shook the whole world, is no exception. These events tested the resilience of both developed and developing countries. However, in addition to the increasing capacity of countries to withstand natural disasters and conflicts, developing countries are increasingly able to withstand economic and financial shocks. Building resilient systems is particularly important in conflict-affected and fragile states. In order to ensure sustainability in these countries, the following factors are decisive: speed of occurrence of destabilizing problems; the political will of the government to mitigate the economic consequences of the existing problems; the interest of the community in the development of new social systems without problems. In these cases, grassroots nation-building is needed to create or strengthen resilience.

Even in conflict situations, resilience is built through the programs of donors and local authorities. Sustainability is an important aspect of achieving long-term, broad-based economic growth in developing countries. Without strengthening individual components of ensuring sustainability, the investments of donors and local authorities risk being short-term and not achieving the main goal – eliminating the main causes and consequences of stress, conflicts and upheavals. To achieve success, it is necessary to strengthen sustainability across the spectrum of programs and projects. The success of various programs and projects lies in understanding the dynamics in various societies, on the basis of which sustainability strategies are created.

Keywords: economic resilience, international investment, investment policy, sustainable development, ESG, institutional investors, sustainable recovery.